

Presentació de Creixen malgrat tot les tulipes

Sònia Moll és llicenciada en filologia catalana i ha tingut diverses ocupacions relacionades amb la llengua i la seva professió. Ha fet de correctora, editora, traductora, lingüista i professora. Ha publicat poemes a diverses publicacions i plagues, així com al llibre col·lectiu *La catalana de lletres* (2005). La seva obra ha estat inclosa en l'antologia *Nou de set* que va aplegar la poeta Susanna Rafart (2011). Alguns dels seus poemes han estat traduïts al francès. L'any 1992 va guanyar el premi Jalpí i Julià de narrativa juvenil. L'any 2008 publicava el primer llibre de poemes *Non si male nunc* que havia obtingut el premi Sant Celoni de poesia en l'edició del 2007 i que va prologar el mestre Marius Sampere. El llibre que presentam avui va sortir publicat el passat mes de febrer després d'obtenir el premi de Narrativa Curta "25 d'abril" de la vila de Benissa en la passada edició. Sònia Moll escriu de forma continuada en el seu blog *La vida té vida pròpia* en què manté la seva alta exigència literària i la qualitat de la seva prosa.

Na Sònia va néixer a Barcelona, però té uns forts lligams amb Menorca, on ha fet llargues estades, ja que és filla del també escriptor Antoni Moll Camps que ha estat qualificat, justament, com a patriarca de les lletres menorquines i que manté ben viu el caliu de la literatura i la seva memòria prodigiosa com va demostrar fa unes quantes setmanes en la seva visita al grup de lectura d'Alaior. Segurament l'ambient familiar ajudaria na Sònia a interessar-se per la paraula, per la creació de la bellesa a través de la paraula, amb un pare que escrivia, els contava rondalles o els recitava versos d'Horaci en llatí, un autor que se sap de memòria. És simptomàtic, en aquest sentit, que el primer llibre de poemes de na Sònia prengué el títol d'un vers del llibre II de les Odes d'Horaci: "*Non si male nunc et olim sic erit*".

Dins aquest ambient familiar hi haurà també els nombrosos llibres que entapissen les parets: «sortim junts del despatx i ell em posa la mà a l'espatlla i recorrem junts el passadís atapeït de prestatgeries plenes a rebentar de llibres». I de manera activa comptarà amb l'estímul del pare que demana a la seva filla petita si ja escriu «I jo m'afanyo a dir-li que sí, perquè fa dies, setmanes, mesos, que he començat a imitar-lo, i esgarrapo quatre línies en llibretetes menudes d'esprial, quadriculades, com les que ell omple amb lletra diminuta».

Creixen malgrat tot les tulipes va obtenir, com he dit, un premi de narrativa curta, però no és un llibre de narracions en el sentit tradicional, sinó que transita per camins fronterers entre gèneres literaris –una característica que trobam en la literatura més actual–, que aprofita elements dels diferents gèneres per crear unes obres més complexes o completes, per dotar de nous continguts els textos o enriquir la creació literària i transcendir la pura ficció. Amb *Creixen malgrat tot les tulipes*, na Sònia s'encamina cap a la creació d'una obra literària que abasti la totalitat expressiva.

El llibre està estructurat a la manera d'un dietari, constituït per prosas d'un intens lirisme, narracions curtes que són com poemes en prosa, que contenen una història però a la vegada tenen la força i la tensió de la poesia, la bellesa i l'elegància del llenguatge poètic. Tampoc no són narracions aïllades, sinó que l'obra ens traça, de forma circular, el recorregut vital de la protagonista. El fil narratiu hi és sempre present, però queda en un segon pla, en favor d'una major intensitat de cada una de les proses que capten el lector per si mateixes. Podríem parlar,

per tant, de poesia narrativa, tant per la forma que adopta el llibre com per la recerca de la bellesa en l'escriptura, la riquesa d'imatges, la força expressiva del llenguatge.

Creixen malgrat tot les tulipes és dividit en tres parts que corresponen a tres èpoques de la vida de la protagonista. La primera part "Petons de pastanaga" se situa en la infantesa i comença amb la sorpresa del naixement inesperat dels bessons. «Jo havia de dir-me Gabriela... però no em vaig dir mai Gabriela perquè no vaig néixer sola. Érem dos, jo i un altre un "ell" per a qui no havien previst cap nom. I algú tingué l'original idea de carregar-nos la genealogia damunt les espatlles: a mi, el nom de la mare i el de la seva mare, i a ell, el nom del pare i de l'avi matern.» Els dos bessons, profundament units, que es van quedar sense noms propis, es passaran la vida inventant-se noves maneres de dir-se. Ell serà en Tonino Batiscafo, el còmplice dels secrets d'infantesa, "la meva altra meitat". Aquesta presència del germà bessó la trobam també en els versos de *Non si male nunc*:

«El nostre món de dos serà per sempre
un secret compartit, una enyorança
i un grapat de paraules mormolades
entre riures d'infant a cau d'orella.»

Quan els bessons tenen entorn d'un any de vida emprenen, acompanyats per l'àvia, un viatge en vaixell que els ha de menar a cercar la seva mare a Valparaíso per tornar, més tard, tots justs a Barcelona, on el pare s'ha hagut de quedar per motius de feina. Serà durant aquell llarg viatge, en la coberta d'aquell gronxador gegant, que els germans aprendran a caminar i serà l'oceà el tall entre els dos mons, l'espai que farà créixer la sensació de desarrelament, que provoca la separació entre un aquí i un allà, un sud de la mare i la Barcelona del pare. «Potser érem allà i prou, enmig de l'oceà, un altre no-lloc espès i impàvid, un no-temps irreal, com els aeroports, com l'agost feixuc a la ciutat, bressolats per l'aigua i pels braços de l'àvia.»

El fil narratiu ens condueix per diferents episodis de la infantesa, per les primeres pors, els malsons, pel dolor d'un dia de març que deixarà una cicatriu profunda en la protagonista, un record que ressorgeix en arribar, cada any, l'aniversari d'aquells fets. «El març, ho sabries aviat, és un temps turbulent, una mica traïdor.» La protagonista serà salvada de les urpes del monstre precisament pel seu germà. «Com es paga un rescate de l'infern? Amb devoció eterna.»

Un dels llocs evocats en aquesta primera part del llibre és la Menorca de la infantesa, i l'enyor i les pèrdues inevitables, tot allò que el temps ens arrabassa i els canvis que la vida ens provoca: «la mare ja no riu com abans i l'oncle ja no canta havaneres ni s'enyora ni beu gin sense llimonada ni fuma puros mentre arrabassa aire d'una màquina, i a la casa des Migjorn s'acumulen absències que estrenyen el coll i no deixen passar les paraules».

La protagonista coneix l'amor als 13 anys, prematurament, un amor que no es pot realitzar. «Llegeixo *Carta a una desconeguda*, de Stefan Zweig, i torno a tenir tretze anys i una passió prohibida empresonada a les costelles. Tinc tretze anys i estimo amb bogeria, incondicionalment, durant mesos eternals, en secret i en silenci.» Així comença la segona part del llibre que es titula "El cos que he estimat aquesta nit". Es tracta d'un recorregut per l'experiència de l'amor, pel desig i les ferides que deixen les relacions primeres, o les relacions

que es van acabant perquè no hem trobat encara la persona que pugui acompanyar-nos. Les cicatrius poden ser profundes com ho pot ser el desamor i les angoixes que provoca: «Hi ha dies que et sembla que t'has quedat com els arbres de Menorca batuts per la tramuntana, vinclats gairebé fins a tocar en terra, sense rompre's, és cert, però petrificats per sempre amb aquella inclinació, sense cap esperança de redreçar-se.» El final, però, arriba l'acceptació de tot el que s'ha viscut, la superació d'un passat que no pot empresonar-nos. A *Non si male nunc* hi ha uns versos que diuen:

«És l'hora de l'enyor estèril, l'hora
de plorar els esquelets d'aquelles naus
que mai no es van cremar i que van deixar-nos
les estelles podrides
clavades al pulmó.»

A *Creixen malgrat tot les tulipes*, en una prosa de remarcable bellesa, es reprèn aquest símbol: «No cremis les naus: t'enduràs per sempre amb tu, impregnant-te els pulmons, la pols verinosa de la cendra i del fum. Deixa-les a la platja. Plora, de genolls a la sorra, la terra enllà del mar on ja mai més permetràs que et duguin de tornada. Agraeix-los el viatge. Venera-les. No els tinguis rancúnia per haver-te allunyat del que fins ara era el teu paradís.»

El títol de la tercera part del llibre "Tots els camins de l'aigua" evoca el mar, al vaixell de la infantesa on els bessons aprengueren a caminar de la mà de l'àvia, i ens situa una altra vegada en el si familiar per parlar-nos especialment de l'amor cap a l'àvia que anirà perdent l'energia i s'anirà apagant a poc a poc en una experiència que a molts ens toca viure entre la negació i l'acceptació: «I em fa tanta por que no vull ni sentir-la, "Mijita, a la tarde vamos a ir en tren a la cordillera", el nus és només pànic de no ser capaç d'assumir el deliri, de no poder acceptar aquesta altra realitat que la duu lluny de les benes que la lliguen i de les agulles que li fan blaus a la pell dels anys.»

Acompanyar l'àvia a l'hospital, potser veure els primers indicis d'una malaltia terrible, és també recuperar moments feliços viscuts al seu costat, anècdotes divertides com el d'una rata morta darrere el sofà, i és reviure històries que sentia quan era una filleta: «Va passar a formar part del nostre imaginari infantil en el mateix espai on s'amuntegaven les rondalles menorquines que ens contava el pare i els contes de fades dels llibres il·lustrats: el mar que retrocedia, de cop i volta, deixant els banyistes perplexos a la sorra. El pànic. La gent arrencant a córrer cap als turons, "Venía el maremoto y había que correr para alcanzar el cerro." Ens ho contava la mare com qui explica un conte però era real, això deia ella. "El mar retrocede hasta quilómetros y después vuelve una ola gigante que lo cubre todo".»

En el centre de llibre hi ha l'assimilació de la pèrdua, l'acceptació dels finals inevitables; assumir la mort per poder viure amb plenitud i anhelar altres vides, perquè a pesar de totes les cicatrius, de totes les pèrdues, creixen malgrat tot les tulipes i ens omplen amb la seva bellesa i el seu esclat. «Al balcó de casa. Malgrat tot. Malgrat març. Malgrat la meva desídia. Malgrat l'oblit de pensar-les, d'imaginar-les, de creure-hi. Creixen igualment les tulipes, i així no és estrany que creixi també malgrat tot el desig d'inventar realitats noves, d'imaginar nous escenaris, una nova manera de viure.»

Quan vaig llegir el llibre per primera vegada ja em va agradar molt. Ja em va commoure la seva prosa, les històries que ens conta, la bellesa en què ho fa, la pulcritud de l'escriptura, la tendresa, la compassió de la veu narrativa, l'ús modèlic del llenguatge, la força de les seves imatges... Ara que l'he tornat a llegir, que hi he descobert més coses que en una primera lectura, m'ha agradat encara més i m'ha tornat a captivar la prosa delicada i elegant de na Sònia. Un llibre per llegir i rellegir amb tot el plaer.

Pere Gomila